

FEMINISME

DE TWEEDE FEMINISTISCHE GOLF IN VLAANDEREN

GETUIGENISSEN : THEMA GEZIN

IDA DEQUEECKER : “WEG VAN HET KERNGEZIN”

Wij hadden een hele opvatting over het collectiviseren van taken, maar dat ging ook wel samen met die kritiek op het kerngezin, zoals ik daarnet heb gezegd. Wij hadden een idee dat je van dat kerngezin af moest. Dat mensen vrij moesten kunnen kiezen met wie ze samenleefden, met wie ze kinderen hadden, met wie ze geen kinderen hadden. Dat echtscheiden veel gemakkelijker zou moeten kunnen. Dat mensen zelf bepalen, vrij bepalen, hoe en met wie ze relaties aangaan. Dat was een heel belangrijk idee.

En in dat kader hadden wij de opvatting dat je dat anders samenleven tussen mensen zo kon organiseren dat je al die taken, die nu in het kerngezin zitten, gaat collectiviseren. Je kunt ook collectief gaan wonen, waarbij – je moet dan niet allemaal op een hoop gaan wonen – maar waarbij je eenheden kunt hebben waar mensen in koppel, of op een andere manier – dat moeten ze zelf maar bepalen –, maar waar je bijvoorbeeld het wassen, eventueel het koken, al die dingen collectief kunt organiseren. Wat ook goedkoper is, wat misschien ook wel handiger, is enzovoort. Ook de opvang van kinderen, vonden wij, kan je op die manier collectief organiseren.

Maar dus het hing heel erg samen met de idee: je moet ook af van dat kerngezin, we gaan op een andere manier samenleven. Er zijn wel een aantal experimenten op dat vlak geweest, wat niet echt gemakkelijk is, omdat heel onze wetgeving afgestemd was – en voor een groot stuk nog altijd is – op die idee van het kerngezin, van man vrouw en kindjes. Dus ja, er is nog een hele weg te gaan op dat vlak.

MARIJKE COLLE : “ECONOMISCH ONAFHANKELIJK ZIJN”

Economische onafhankelijkheid voor de vrouw, wat betekent dat? Dat betekent dat de meeste vrouwen, toen vaak gehuwd... nu zijn heel veel vrouwen samenwonende, maar gehuwd of samenwonende, maakt niet uit. Economische onafhankelijkheid betekent dat ik als vrouw elke ochtend kan opstaan en zeggen: “Ik ga weg. Ik heb zelf mijn inkomen, mijn eigen werk, ik hoef geen dingen te verdragen van mijn partner die onverdraaglijk zijn.”

Het eerste, duidelijkste voorbeeld daarvan hebben we gezien bij alle groepen die bezig waren in vluchthuizen voor vrouwen, waar huiselijk geweld van mannen tegenover hun echtgenotes en hun kinderen heel vaak voorkwam bij gezinnen waar de vrouw huisvrouw was en geen eigen onafhankelijk inkomen had. Dus daarvoor alleen al is het heel erg belangrijk dat vrouwen de vrijheid hebben om te kunnen scheiden. En wanneer je geen eigen werk hebt – een eigen inkomen is altijd uit arbeid – dan kan je dat gewoon niet.

Tweede zaak is dat vanaf de jaren '60 vrouwen in meerderheid langer dan 16 of 18 jaar studeerden, een studie uitoefenen, en daarna gaat dat verloren voor de maatschappij. Als je na de middelbare school vier jaar, vijf jaar verder studeert en dan plots word je huisvrouw... Dat heeft geen zin! Dat fruikte de autonomie en de ontplooiingskansen van de vrouw zelf, en het geeft haar die afhankelijke positie tegenover haar man.

Want wij hadden ook een kritiek op het traditionele huwelijk, of op het huwelijk *tout court*. Wij zegden: het huwelijk moet een vrijwillig akkoord zijn tussen twee gelijkwaardige mensen en twee autonome mensen. Dus economische onafhankelijkheid is heel belangrijk om geweld tegen vrouwen te bestrijden en ook het zelfbeeld van de vrouw en de autonomie van de vrouw als mens te kunnen bevestigen. En ik denk dat daarin onze maatschappij wel fundamenteel vooruit gegaan is, dat nu de meerderheid van de jonge vrouwen dat ook als vanzelfsprekend vindt in hun eigen levenstraject, in hun eigen project.

MONIKA TRIEST : “KINDEREN OPVOEDEN”

Voor ons als feministen was het altijd heel belangrijk om na te denken over opvoeding van kinderen. Dat was eigenlijk prioritair om twee redenen. Ten eerste hadden we er alle dagen zelf mee te maken en wilden we het goed doen, en onze ideeën ook toepassen en toelaten. Ten tweede, als je iets wil veranderen in een maatschappij, moet je natuurlijk bezig zijn met die kinderen, anders heeft het geen zin.

En wat kwam daar uit voort? Dat is dat we erover praatten. Eerst met mekaar, ook met de partner uiteraard, en zeggen: kijk, welke relatie willen wij hebben met onze kinderen en onze kinderen met ons? Wij eventueel met onze ouders? Hoe kunnen we dat best aanpakken? Dus we hebben daar eerst met de kinderen zelf ook over gepraat. De kinderen hebben ook onderling daarover gepraat. Die vonden dat natuurlijk buitengewoon interessant, want ineens kregen ze de kans om hun mening te zeggen over de inrichting van het huishouden, over het eten, over het spelen, over het aankopen van speelgoed en dat soort dingen. Maar we vonden wel dat je kinderen moet behandelen volgens hun leeftijd. En het valt mij bijvoorbeeld op dat er sommige ouders zijn die dan zeggen: “Ja, je moet kinderen alles toelaten wat ze maar enigszins zouden willen.”

Zo hebben wij er niet over nagedacht. Het was echt een soort van vrijheid, maar altijd gekoppeld aan verantwoordelijkheid. Dus, hoeveel verantwoordelijkheid kan het kind nu op dit moment dragen? En kan daarover gepraat worden, en ook op een kritische manier? Dan kom je eigenlijk toch wel – met vallen en opstaan altijd –, kom je toch wel tot een heel andere opvatting van wie ben ik als ouder? Ben ik een goede moeder? Ben ik een goede vader?

Want dat was natuurlijk het probleem voor veel vrouwen. Die waren bang dat ze geen goede moeders meer zouden zijn. En de definitie van 'wat is een goede moeder'? Daar kon over gepraat worden onderling en dat bracht ook heel veel teweeg.

RITA MULIER : “HET HUWELIJKSGOEDERENRECHT”

Eén van de acties die op dat ogenblik echt warm lag, en ook heel warm lag bij een brede basis van de bevolking bij de vrouwen, was het onrechtvaardige van het huwelijks-goederenrecht. Het was werkelijk het huwelijksgoederenrecht dat heel veel mogelijkheden van de vrouw inhield, waardoor de vrouw zich klein voelde en echt bevoogd was. Heel duidelijk niet geëmancipeerd was in het gezin, omdat er altijd de man was die het laatste

woord had, die haar moest machtigen, die mee een handtekening moest zetten... Mijn eerste boete moest mijn man tekenen. Ja, dat is toch iets dat je heel nauw raakt.

Ik was in die periode veel de boer op gegaan, in allerlei huizen van de christelijke arbeidersbeweging, en ik ging daar spreken en met die vrouwen werken rond dat huwelijks-goederenrecht. En dat kwam voor de vrouwen zo bekend over. Vrouwen voelden zich echt tweederangs. Er waren vrouwen die ook mee werkten met hun man, maar als dan plots een scheiding kwam, stonden die vrouwen met lege handen. Er waren vrouwen die moesten tekenen voor leningen voor – daar zaten ook kleine zelfstandigen en kleine boeren tussen –, die moesten tekenen voor de uitrusting van het bedrijf. En op een bepaald ogenblik brak het huwelijk en stond de vrouw met de verplichting om te blijven bijdragen bij de zaak van de man, waar zij dan helemaal buiten stond.

Er waren zo nog dingen in dat verband, dat zo choquerend was, dat dit echt wel heel warm was. Ook de K.A.V. [Katholieke Arbeiders Vrouwen] had daar al een belangrijke actie rond gedaan, door het Napoleonrecht en Napoleon te begraven met een kist in Leuven. Ik heb die zelf niet gezien maar dat was een heel goede actie, die illustreert hoe warm dat was. En niet zomaar bij de rijke mensen, echt bij het volk.

LILIANE VERSLUYS : “HET ROLLENPATROON”

Wel, een wet verandert de werkelijkheid niet. Het help een beetje natuurlijk. Gelijke rechten hebben geeft vrouwen meer zelfrespect en meer ja, een betere plaats op de wereld, betere kaarten in hun hand. Er moet natuurlijk nog veel gebeuren, en wat mij betreft moet dat gebeuren door het doorbreken van het rollenpatroon.

De vrouwen moeten stoppen met alleen die niet betaalde zorg voor zich te houden of op te nemen, zowel voor hun kinderen, als voor hun ouders, als voor vrienden en kennissen. Dat zou moeten gedeeld worden. Er zijn gelukkig meer en meer mannen die graag kinderen willen en die ook misschien dan de helft van de zorg willen blijven opnemen.

We moeten ons geen illusies maken. Die mannen leven ook, die leven niet in een vacuüm. Die leven in een maatschappij. Hun werkgever is er niet om te zeggen: Ga jij maar om drie uur naar huis. als uw kind ziek is ga dan..., zodanig dat jij dan op tijd kunt gaan afhalen van de school. Of blijf jij maar een dagje thuis werken. Zo soepel gaat dat allemaal niet.

En vooral: mannen zijn meer slachtoffer van de machocultuur in bedrijven. Maar dat kunnen vrouwen niet veranderen, want dan gaan ze zeggen: jij bent jaloers en daarom wil je dat wij nu ook beginnen vrouwelijker te werken. Het zijn de mannen zelf die voor hun vaderschap gaan moeten opkomen binnen de bedrijven. En dat gaat moeten veranderen. Dat is grote uitdaging voor de toekomst, dat ze hun wens om een goede vader te zijn, om een fijn gezinsleven te hebben, om hun kinderen echt te zien opgroeien, ook omzetten in daden. En in een eisenpakket tegenover hun werkgever en tegenover de overheid. Dat zij mee ijveren om er een warmere, kindvriendelijkere wereld van te maken. Dat is volgens mij de grote uitdaging.